

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2007

GAEILGE – GNÁTHLEIBHÉAL

PÁIPÉAR II

(110 marc)

AOINE, 8 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go dtí 11.50

(Ní mór do na hiarrthóirí cúram a dhéanamh de chruinneas na teanga. Caillfear marcanna má bhítear faillitheach ann.)

Freagair Ceist Iomlán ((a) agus (b)) sa Phrós agus san Fhilíocht.

Maidir leis an bPrós:

Tá rogha idir an Cúrsa Ainmnithe (leathanach 2) agus an Cúrsa Roghnach (leathanach 5).

Maidir leis an bhFilíocht:

Tá rogha idir an Cúrsa Ainmnithe (na leathanaigh 3 agus 4) agus an Cúrsa Roghnach (leathanach 6).

Chun an chuid seo a fhreagairt féach ar na treoracha atá ar leathanach 1.

CEIST 1

– PRÓS AINMNITHE –

[55 mharc]

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) “Tá an greann le feiceáil go soiléir sa sliocht seo as *Fiche Blian ag Fás*.”
Do thuairim uait faoi sin. (25 mharc)
- (ii) Cén sórt duine é Muiris, dar leat? Déan cur síos **gairid** air agus inis cén fáth ar thaitin (**nó** nár thaitin) sé leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

NÓ

- (i) “Bhíodh an bhean óg ullamh chun na trá go luath.” (*An Bhean Óg*)
Tabhair **cuntas** ar an mbean óg sa ghearrscéal seo. (25 mharc)
- (ii) Cén sórt duine é an fear céile sa scéal, dar leat? Déan cur síos **gairid** air agus inis cén fáth ar thaitin (**nó** nár thaitin) sé leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

NÓ

- (i) “Chonaic siad ag teacht muid agus bhí Sally ag an ngeata romhainn, an Coilichín go cúthaileach sa chúlráid.” (*Coileach Ghleann Phádraig*)
Déan cur síos **gairid** ar ar tharla nuair a chuaigh an tréidlíá agus Jim go dtí an fheirm. (25 mharc)
- (ii) Cén sórt duine é Jim, dar leat? Déan cur síos **gairid** air agus inis cén fáth ar thaitin (**nó** nár thaitin) sé leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

- (b) (i) Maidir leis na saothair eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, *Lá Buí Bealtaine/ Clare sa Spéir, An Cearrbhach Mac Cába* agus *Lig Sinn i gCathú*, roghnaigh **saothar amháin** díobh a bhfuil **ceann amháin** de na *téamaí* seo a leanas i gceist ann. Tabhair **cuntas gairid** ar a bhfuil sa saothar faoin *téama* atá roghnaithe agat.

eagla	díomá	grá (nó fuath)	gliceas	
saol an mhic léinn	daonnacht	gliondar (áthas)	easpa céille	(20 marc)

NÓ

- (ii) Maidir leis na saothair eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, *Lá Buí Bealtaine/ Clare sa Spéir, An Cearrbhach Mac Cába* agus *Lig Sinn i gCathú*, roghnaigh **saothar amháin** díobh. Tabhair **cuntas gairid** ar **dhá** rud ann, rud amháin a thaitin leat **agus** rud amháin nár thaitin leat. (20 marc)

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Maidir leis an dán *Gealt?* (thíos) cén fáth ar baineadh geit as na paisinéirí? (8 marc)
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar roinnt de na paisinéirí ar an mbus. Is leor **dhá** phointe. (8 marc)
- (iii) Déan plé **gairid** ar an úsáid a bhaineann an file as teicníc an **athrá** sa dán. (8 marc)
- (iv) An maith leat an dán seo? Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (11 mharc)

GEALT?

Léim gealt in airde ar bhus a sé déag inné
 agus pitseámaí air – stríocaí liath is dearg orthu!
 Shuigh sé síos in aice le fear a raibh babhlaer agus *briefcase* air!
 Rug an créatúr greim an duine bháite ar a *bhriefcase*!
 Trí shuíochán síos uaidh chrosáil bean a cosa!
 Rug máthair greim an duine bháite ar a páiste!
 D’fhéach an páiste ar an ngealt!
 Rinne an ghealt meangadh mór mantach gáire!

Labhair an tiománaí le fear an *depot*!
 Labhair fear an *depot* le lucht 999!
 Fuair sé lucht dóiteáin ar dtús is d’fhiafraigh siadsan de
 an raibh an ghealt i mbaol nó tré thine nó in airde ar chrann
 – Ní raibh!
 Bhris an fear dóiteáin an líne!
 Ghlan an tiománaí sruth allais dá éadan!
 ‘A Chríost,’ a scread sé – de chogar ar eagla go gcloisfeadh
 gealt na bpitseámaí é – ‘Cuir fios ar na *bloody* Gardaí!’

Tháinig na Gardaí is ghlannadar an bóthar amuigh i Ráth Fearnáin!
 Tháinig an t-arm is luíodar taobh thiar dá leoraithe,
 meaisínghunnaí crochta!
 Tháinig na dochtúirí lena gcuid steallairí is le veist cheangail
 ... Tháinig an bus!
 Bhí fear an *bhriefcase* báite ina chuid allais féin!
 Bhí briste an tiománaí fliuch!
 Bhí bean na gcós crosáilte fós coschrosáilte!
 Bhí rúnaí a bhí le bheith in oifig mhór i Sráid Chamden
 leathuair a’ chloig ó shin anois i Ráth Fearnáin!
 Bhí an páiste ag stánadh ar an ngealt!
 Bhí an ghealt ag súgradh le cnaipí a phitseámaí
 – é fós ag gáire go mantach!
 ... Stad an bus!
 ... D’ardaigh an ghealt a cheann!
 D’aithin sé dochtúir! D’aithin an veist cheangail!
 Is é fós ag gáire léim sé suas is rith amach an doras
 Isteach i lámha an dochtúra! Isteach sa veist a bhí gan lámha!

Istigh sa bhus phléasc osna faoisimh!
 Níor labhair ach an páiste –
 ‘A Mhamaí, cén fáth nach ligfeá domsa mo phitseámaí
 a chaitheamh ar an mbus?’

NÓ

- (i) Cad is téama don dán *Nil Aon Ní*, dar leat? (thíos). (8 marc)
- (ii) Luaigh **dhá** mhothúchán atá sa dán.
Déan cur síos, i **d'fhocail féin**, ar an dá mhothúchán sin sa dán. (8 marc)
- (iii) Déan plé gairid ar an úsáid a bhaineann an file as an **onamataipé** (fuaimfhoclaíocht) sa dán. (8 marc)
- (iv) Ar thaitin an dán seo leat? Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (11 mharc)

Nil Aon Ní

Níl aon ní, aon ní, a stór,
níos suaimhní ná clapholas smólaigh
i gCaiseal na gCorr,

ná radharc níos aoibhne
ná buicéad stáin na spéire ag sileadh
solais ar Inis Bó Finne.

Is dá dtiocfá liom, a ghrá,
bheadh briathra ag bláthú ar ghas mo ghutha
mar shiolastrach Ghleann an Átha,

is chluinfeá geantraí sí
i gclingireacht na gcloigíní gorma
i gcoillidh Fhána Bhuí.

Ach b'fhearr leatsa i bhfad
brúchtbhaile balscóideach i mBaile Átha Cliath
lena ghleo tráchta gan stad,

seachas ciúinchónaí sléibhe
mar a gciúnaíonn an ceo le teacht na hoíche
anuas ó Mhín na Craoibhe.

- (b) (i) Maidir leis an dán *Faoiseamh a Gheobhadsa* (thíos), roghnaigh mothúchán **amháin** as an liosta seo a leanas agus tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán faoin mothúchán atá roghnaithe agat.

grá
gruaim

brón
crá croí

uaigneas (cumha)
dóchas

(20 marc)

NÓ

- (ii) Maidir leis an dán *Faoiseamh a Gheobhadsa* (thíos), tabhair cuntas **gairid** ar phríomhsmaointe an dáin **agus** ar íomhá (pictiúr) **amháin** sa dán sin a thaitin go mór leat. (20 marc)

Faoiseamh a Gheobhadsa

Faoiseamh a gheobhadsa
Seal beag gairid
I measc mo dhaoine
Ar oileán mara,
Ag siúl cois cladaigh
Maidin is tráthnóna
Ó Luan go Satharn
Thiar ag baile.

Faoiseamh a gheobhadsa
Seal beag gairid
I measc mo dhaoine
Ó chrá chroí,
Ó bhuairt aigne,
Ó uaigneas dhuairc,
Ó chaint ghontach
Thiar ag baile.

Chun an chuid seo a fhreagairt féach ar na treoracha atá ar leathanach 1.

CEIST 1

– PRÓS ROGHNACH –

[55 mharc]

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Maidir le **sliocht as dírbheathaisnéis** a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa, tabhair **cuntas** ar na príomhimeachtaí (rudaí) a tharla sa sliocht sin. (23 mharc)

[Ní mór teideal na dírbheathaisnéise sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.] (2 mharc)

- (ii) Cén phearsa (carachtar) is mó a thaitin leat sa dírbheathaisnéis sin? Déan cur síos **gairid** air/uirthi. Inis cén fáth ar thaitin sé/sí leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

NÓ

- (i) Maidir le **gearrscéal** a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa, tabhair **cuntas** ar an mothúchán is láidre atá le sonrú (le feiceáil) ann. (23 mharc)

[Ní mór teideal an ghearrscéil sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.] (2 mharc)

- (ii) Déan cur síos **gairid** ar phearsa amháin sa ghearrscéal sin a thaitin leat (**nó** nár thaitin leat). (10 marc)

- (b) (i) Maidir leis na saothair eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, **agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **saothar amháin** díobh a bhfuil **ceann amháin** de na téamaí seo a leanas i gceist ann. Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar faoin téama atá roghnaithe agat.

eagla	díomá	grá (nó fuath)	gliceas	
saol an dalta	daonnacht	gliondar (áthas)	easpa céille	(18 marc)

[Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.] (2 mharc)

NÓ

- (ii) Maidir leis na saothair eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, agus **nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **saothar amháin** díobh. Tabhair **cuntas gairid** ar **dhá** phearsa (carachtar) ann, pearsa (carachtar) amháin a thaitin leat **agus** pearsa (carachtar) amháin nár thaitin leat. (18 marc)

[Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.] (2 mharc)

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Maidir le dán nua-aimseartha **amháin** a chum **bean** agus a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa, inis **i d'fhocail féin**, cad is téama don dán sin, dar leat. (8 marc)
- (ii) Roghnaigh **dhá** íomhá (phictiúr) a úsáideann an file sa dán seo agus déan cur síos orthu **i d'fhocail féin**. (8 marc)
- (iii) Cén sórt atmaisféir a chruthaíonn an file sa dán? Mínigh. (8 marc)
- (iv) An maith leat an dán seo?
Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (9 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

NÓ

- (i) Maidir le dán nua-aimseartha **amháin** a chum **bean nó fear** agus a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa, inis cén mothúchán is mó atá sa dán, dar leat. Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (8 marc)
- (ii) An dóigh leat go bhfuil teideal an dáin seo oiriúnach? (8 marc)
- (iii) Scríobh nóta **gairid** faoi rud **amháin** sa dán a cheap tú a bhí suimiúil (go maith). (8 marc)
- (iv) Ar thaitin an dán seo leat?
Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (9 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

- (b) (i) Maidir leis na dánta eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, **agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **dán amháin** díobh a chum **fear**, a bhfuil ceann **amháin** de na mothúcháin seo a leanas i gceist ann. Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán faoin mothúchán sin atá roghnaithe agat.

grá	brón	uaigneas (cumha)
gruaim	crá croí	dóchas

(18 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

NÓ

- (ii) Maidir leis na dánta eile a ndearna tú staidéar orthu le linn do chúrsa, **agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **dán amháin** díobh a chum **fear**. Tabhair cuntas **gairid** ar phríomhsmaointe an dáin **agus ar íomhá (pictiúr)** amháin sa dán a thaitin leat (**nó** nár thaitin leat). (18 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

Leathanach Bán

Leathanach Bán